

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A part menti régiók fenntartható fejlesztése

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 339/02)

Előadó: **Stéphane BUFFETAUT**

2009. február 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A part menti régiók fenntartható fejlesztése

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. október 13-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. január 20–21-én tartott, 459. plenáris ülésén (a január 20-i ülésnapon) 138 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU 136 000 km hosszú tengerpartja értékes erőforrást jelent, azonban az e zónákban megfigyelhető demográfiai, földspekulációs, mezőgazdasági, gazdasági és turisztikai nyomás veszélyt jelenthet vonzerejük és jövőjük szempontjából is. Kizárólag a fenntartható fejlődésen alapuló – akár a gazdaság, akár a társadalom, akár a környezetvédelem területéhez tartozó – politikák biztosíthatnak kiegyensúlyozott jövőt a part menti régiók számára.

1.2 Ennek érdekében az EGSZB a következő ajánlásokat fogalmazza meg:

1.2.1 A környezetvédelem területén

- a védett tengerparti övezetek kezelői hálózatának létrehozására, valamint az e zónákra érvényes európai címke létrehozására van szükség,
- a tengerparti örökséggel kapcsolatos bevált jogalkotási és szabályozási gyakorlatok európai adatbankjának létrehozása a tagállamok között,
- kiemelten kellene foglalkozni a tengerparti területek nem természetes célokra való igénybevételének (a természeti, történelmi és kulturális örökséget, valamint a populációk létezését védő eszközök kivételével) túlságosan figyelmen kívül hagyott kérdésével;
- európai hálózatot kellene létrehozni a tengertől elhódított területeken levő objektumok hatásának megfigyelésére, a tengerkutatói laboratóriumokra támaszkodva, a tengerparti területekkel foglalkozó tudományos és technikai bizottságot kell felállítani, melynek célja, hogy megoldásokat tervezzen és javasoljon a tengerszint emelkedésének következményeire és a sarkvidéki területeken végbemenő jégzajlásra,
- fejleszteni kell a tengeri környezettel kapcsolatos tájékoztatást és a tudatosság növelését.

1.2.2 Közlekedés

Az EGSZB megerősíti, hogy támogatni kívánja a transeurópai közlekedési hálózatot, amelynek létrehozása az európai gazdaság támogatásának eszköze lesz. A part menti területek fenntartható fejlesztésének érdekében különösen a következő projektek jelentőségét hangsúlyozza: tengeri gyorsforgalmi utak (Balti-tenger, Atlanti ív, Dél-kelet Európa, a Földközi-tengeri térség nyugati része), a „Rail Baltica” vasúti fővonal, a Jón-tenger–Adriai-tenger intermodális folyosó vasúti fővonala. A tengeri és vasúti szállításnak ezt a hasznos növekedését az okozott környezetszennyezés megfelelő kezelése kell, hogy kísérje.

1.2.3 A part menti gazdasági tevékenységek nehézségei

Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Szociális Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, valamint az Európai Halászati Alap intézkedéseit a különleges nehézségekkel küzdő part menti régiók felé kellene irányítani annak érdekében, hogy megkönnyítsük e zónák átmenetét az új gazdasági tevékenységek irányába.

Felhívja a figyelmet azokra a költségekre, amelyeket az Európai Unió tagállamainak kell viselniük a tengerszint előreljeltt megemelkedésének megfékezésére irányuló beruházások és munkálalatok miatt. Ezek jelentősen megterhelik majd a költségvetést.

Megállapítja, hogy az éghajlatváltozás hatásai a tengerparti területekre a lakosság áttelepüléséhez vezethetnek, aminek szociális következményei lehetnek, valamint kihathat a foglalkoztatásra is. E következményeket meg kell előzni.

1.2.4 Idegenforgalom

Az EGSZB ösztönzi egy a felelős fürdőturizmussal foglalkozó európai konferencia rendszeres időközönként való megrendezését, például a Régiók Bizottsága és az EGSZB közös ösztönzésére, amely alkalmat teremtene a bevált gyakorlatok európai uniós szintű összehasonlítására.

Szintén támogatja azt, hogy az egész EU-ra kiterjedően határoz-
zanak meg környezeti minőségi kritériumokat a fürdőhelyek, a
kikötők és a jachtkikötők tekintetében.

1.2.5 Éghajlatváltozás

Az EGSZB európai együttműködési program elindítását ösz-
tönzi annak kutatására, hogy milyen lehetőségek kínálkoznak a
tengerparti övezeteknek a tengerszint emelkedéséhez való alkalm-
mazkodására, valamint támogatja egy kölcsönös információs
hálózat kialakítását a kutatóközpontok között és egy európai
tudományos és technikai bizottság létrehozását, melynek feladata,
hogy konkrét válaszokat tervezzen meg és biztosítson a vízszint
emelkedésének kihívására.

1.2.6 A tudatosság növelése a tengeri környezettel kapcsolatban

Az EGSZB a tengeri környezet és annak jelenlegi és jövődéli
generációk számára felmerülő tétjei iránti tudatosságot növelő
tevékenységek kialakítását ajánlja. Ezeknek a tevékenységeknek
mindenekelőtt az iskolákra és a nagyközösségre kellene irányul-
niuk. Megszervezésükre a szabadságok ideje alatt kerülhetne sor
a tengerparti területeken.

2. Bevezetés

2.1 A 21. század lakossága a tengerek felé vándorol. Általános
trendről van szó, és bizonyos nagyvárosok, mint Sanghaj, Tokió,
Oszaka vagy Hongkong óceánparti területeken fejlődnek, általá-
ban kis alapterületen. Az előrejelzések készítői úgy vélik, hogy ez
a fajta mozgás valamennyi kontinensen folytatódni fog.

2.2 Az Európai Unió sem lesz kivétel e tekintetben, és nem lehet
íránta érdektelen, annál is inkább, mivel 136 000 km hosszú ten-
gerparttal rendelkezik, és az EU tengerparti területei 40 %-kal
járulnak hozzá a bruttó nemzeti termékhez, valamint a népesség
40 %-a itt él.

2.3 A tengerparti területek ezért a gazdasági jólét forrásaként
jelennek meg, de a jó életminőség és a társadalmi jólét helyeként
is. Mivel a tengerpartok vonzóak, számos tevékenység települt
körülhatárolt és szűkös helyre: turizmus, halászat, mezőgazdaság,
kikötői és légikikötői tevékenységek, növekvő városok, gazdasági
tevékenységek, közlekedési infrastruktúrák stb. Mindezek a tev-
kenységek gyakran súlyos következményekkel járnak az ökoszisz-
témákra. A tengerparti övezetek az emberi tevékenységekhez
kapcsolódó különböző használati formák ütközési területei. A
tengeri ökoszisztémák közül a tengerpart melletti sekély vizekben
található messze a leggazdagabb biodiverzitás.

2.4 Az emberi tevékenységek az eleve körülhatárolt tengerparti
sávokban összpontosulnak, melyeket ezenkívül a tengerszint
emelkedése és az erózió is veszélyeztet. Ennek következménye,
hogy veszélyben van az életminőség, a természeti övezetek, a szá-
razföldi és a tengeri ökoszisztémák.

Az EU nem lehet közömbös ezekre a helyzetekre és a gazdasági,
társadalmi, valamint környezeti problémákra.

2.5 2000-ben az Európai Bizottság közleményt adott ki az
európai tengerparti övezetek integrált kezeléséről (ICZM), amelyet
az Európai Parlament és a Tanács 2002. május 30-i ajánlása köve-
tett az ICZM által kifejlesztett stratégia európai szintű végrehajtá-
sával kapcsolatban. 2007. júniusban az Európai Bizottság
értékelést adott ki az ICZM-ről, melynek következtetésében meg-
állapítja, hogy az EU ajánlása jótékony hatással volt, azonban új
lendületet kell adni az említett stratégiának.

2.6 Az EU tevékenysége nem korlátozódott csupán erre: az
Európai Bizottság így 2007 októberében közleményt adott ki „Az
Európai Unió integrált tengerpolitikája” címmel.

2.7 Végül 2008 júniusában jóváhagyták a tengervédelmi straté-
giáról szóló keretirányelvet. Ennek szövege arra ösztönöz minden
tagállamot, hogy a többi tagállammal és a szomszédos harmadik
országokkal alakítsanak ki stratégiákat tengerparti vizeikkel kap-
csolatban. A cél a tengeri környezet védelmének és megőrzésé-
nek folyamatos biztosítása és romlásának elkerülése annak
érdekében, hogy a tengeri környezet legkésőbb 2021-re jó öko-
lógiai állapotba kerüljön.

2.8 Az Európai Parlament 2008 novemberében ugyanebben
a szellemben állásfoglalást fogadott el kifejezetten a tengerparti
régiók regionális turizmusfejlesztésének szempontjaival
kapcsolatban.

2.9 Mint látható, a tengerparti területek által felvetett számos
kérdésre számos dokumentum és európai kezdeményezés szüle-
tett, melyek végrehajtása a tagállamokra és az érintett helyi önkor-
mányzatokra hárul.

2.10 Ehhez hozzá kell tennünk a közös halászati politika hatá-
sát is a tengerparti területek gazdasági és társadalmi életére.

2.11 Minden tengerparti területekre vonatkozó fenntartható fej-
lődési politikának magában kell foglalnia a többi politikát (mint
például a közös agrárpolitikát) és az egymással összehangolt és
kompatibilis ágazati megközelítéseket. Ez nehézkes feladat, mivel
az érdekek és megfontolások igencsak különbözőek lehetnek
mind a szárazföldi, mind a tengerpart menti területeken.

2.12 Az EU part menti területekkel kapcsolatos politikája a
következő öt eszközön alapul:

1) A tengerparti övezetek integrált kezelése (ICZM) a Tanács és
az Európai Parlament ajánlásán alapuló közösségi eszköz. A
fenntartható fejlődést támogatja, és nemzeti stratégiák kifej-
lesztésére szólítja fel a tagállamokat. Keretbe foglalja és ösz-
tönzi a bevált gyakorlatokról és tervekről szóló eszmecserét.

2) Az Európai Unió integrált tengerpolitikája. Ez a politika több
részletkérdésre tér ki, és meghatározza a különösen fontos-
nak tartott cselekvési területeket:

- korlátok nélküli európai tengeri térség,
- a tengerkutatás európai stratégiája,

- a tagállamok integrált tengerpolitikai,
 - a tengeri ellenőrzés európai hálózata,
 - a tengeri térség rendezésének ütemterve,
 - az éghajlatváltozás tengerparti övezetekre gyakorolt hatásainak enyhítését célzó stratégia,
 - a tengeri hajózás által okozott környezetszennyezés csökkentése,
 - az illegális halászat és a halászati erőforrások tönkretétele elleni küzdelem,
 - a tengeri tevékenységek cselekvési pontjainak európai hálózata,
 - a halászati és a tengeri szállításban végzett munka európai szintű szabályozása.
- 3) Európai halászati politika, amelynek egyértelmű következményei vannak bizonyos part menti övezetek gazdasági és társadalmi életére.
- 4) Az élőhelyekről szóló irányelv (Natura 2000) alkalmazása a tengeri területeken.
- 5) A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv.

2.13 Mindenképpen szem előtt kell tartani, hogy minden tengerpartnak mások a problémái, valamint hogy a földrajzi és fizikai jellegzetességek különböző politikákat tesznek szükségessé a mély és sekély tengerek, az árapállal rendelkező vagy anélküli tengerpartok, a mérsékelt vagy sarkvidéki éghajlatú partok, a magas vagy alacsony, a sziklás, illetve homokos tengerpartok esetében. Ennek eredményeképpen, bár meghatározhatók közös célkitűzések, nem lehet egységes politikát kialakítani – legalábbis annak végrehajthatósága szempontjából – valamennyi tengerpart számára.

3. A szárazföldi és tengeri természeti környezet megóvása

3.1 A fenntartható fejlődés kihívásai ezekben a kérdéses övezetekben bizonyos számú, különösen érzékeny kérdéshez kapcsolódnak:

3.2 A földspekulációs nyomással szemben bizonyos tagállamok a tengerparti földterületek megóvására irányuló kezdeményezéseket támogattak, illetve hoztak létre, mint Nagy-Britanniában a *National trust*, vagy Franciaországban a *Conservatoire du littoral*, illetve tengerparti övezettel rendelkező nemzeti parkokat hoztak létre. Ki kellene terjeszteni az ilyen típusú kezdeményezéseket – amelyeknek célja a legtörékenyebb és legveszélyeztetettebb, illetve legfigyelemreméltóbb természeti területek megtartásának biztosítása – azáltal, hogy lehetővé tesszük az állami hatóságok számára, hogy a magántulajdonosok helyére lépjenek, ha a közérdek ezt kívánja. Voltaképpen arról van szó, hogy a nemzeti örökséghez tartozó javak új kategóriáját hozzuk létre a történelmi emlékek vagy a múzeumainkban található műkincsek mintájára.

3.3 A 92/43/EGK irányelv, melyet széles körben élőhelyekről szóló, állat- és növényvilág-irányelvnek (vagy röviden Habitats irányelvnek) neveznek, a természeti élőhelyek, valamint a vadon élő állat- és növényvilághoz tartozó fajok megőrzéséről szól. Az irányelv célja a Natura 2000 övezeteinek tengerre való kiterjesztése. Meg kell vizsgálni, hogy az irányelvet megfelelően alkalmazzák-e (főként a természetvédelmi területek mélytengeri övezetekre való kiterjesztésének indoklását tekintve, mivel a biodiverzitással és az elvárásokkal kapcsolatos ismeretek igen gyakran hiányosak e területek vonatkozásában).

3.4 A part menti tengeri biodiverzitásának védelme, valamint a part menti halászati erőforrások megóvása bizonyos államokat védett tengeri övezetek hálózatainak létrehozására ösztönzött (MPA, *Marine Protected Areas*). Ezek a kezdeményezések még kedvezőbb hatással járnak, ha a part menti tagállamok összessége egyetért az eljárással. Ennek érdekében szövetségbe kell rendezni, össze kell hangolni és támogatni kell az MPA-kat. Igen hasznosnak bizonyulna ebben a tekintetben az érintett övezetek kezelőinek európai szintű hálózata, valamint egy európai címke.

3.5 A part menti területeken megfigyelhető gyors ütemű urbanizáció, a part menti mezőgazdasági területek túlzott igénybevétele és a sótartalom növekedése a part menti talajvizekben különös figyelmet igényelnek annak érdekében, hogy a part menti lakosság számára tartósan jó minőségű édesvizet lehessen biztosítani.

4. A szennyezés megelőzése és kezelése

4.1 Természetesen a közvetlenül a tengerbe öntött szennyezőanyagok kezelésének alapvető kérdéséről van szó, valamint a folyók és vízfolyások szennyezéséről, nem feledkezve meg a kikötők vizének speciális szennyeződéséről, illetve a tengeri szállításból eredő szennyezésről sem.

4.2 Az európai jogszabályok érintik e kérdések egy részét, különösen a vízről szóló irányelv és annak származékos irányelvei révén. Az Európai Bizottság 2007-ben már sajnálatának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti jogrendbe való átültetésük középszerűen valósult meg, valamint hogy a nemzetközi együttműködés nem kielégítő. Az irányelv végrehajtásában nagy kétsélem volt tapasztalható. A tagállamoknak 2010-re a vízgyűjtő területekre vonatkozó vízgazdálkodási terveket kell kidolgozniuk, amelyeknek tartalmazniuk kell többek között azokat az intézkedéseket, amelyek célja a víztömegek minőségének védelme, valamint adott esetben annak helyreállítása. E tekintetben a nem európai országokkal megosztott víztömegek esetében az erőfeszítések koordinálására van szükség. A vízszennyezések káros hatásainak rangsorolását tisztázni kellene, megkülönböztetve egyrészt a célpontokat (az emberek – egészsége, gazdasága, jóléte –, vagy a tengeri élőfajok), másrészt pedig a visszafordításhoz szükséges időt, vagy az élőhelyekre, illetve a fajokra gyakorolt hatások visszafordíthatatlanságát.

4.3 A tengervédelmi stratégiáról szóló irányelv specifikus választ ad a tengeri vizek megőrzésének és javításának szükségességére azáltal, hogy tengeri régiókat és szubrégiókat határoz meg, valamint hogy felkéri a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki tengeri stratégiákat, és határozzák meg a környezeti célkitűzéseket.

4.4 A hajók által okozott tengeri szennyezés kérdése állt a különböző „Erika” programok középpontjában.

4.5 A környezeti károk egy formáját túl gyakran figyelmen kívül hagyják: a sekélyvizek (élőhelyek és ökoszisztéma) visszafordíthatatlan pusztulását, amelyet a partok túlzott mértékben természetellenes célokra történő felhasználása – amelyek nem kapcsolódnak sem a lakosság biztonságához, sem az örökség védelméhez – vált ki. Az európai part menti régiók beépítése a tengeri építmények – jachtkikötők, kikötők és egyéb építmények – számának gyors növekedése, valamint a partszakaszoknak a tengerszint emelkedése elleni védelméhez középtávon elengedhetetlen építési intézkedések az EU közös fellépését teszik szükségessé (mint például a MEDAM megfigyelőközpont ⁽¹⁾ létrehozását, amely a francia földközi-tengeri partszakaszra vonatkozó építési intézkedésekkel foglalkozik). Kiterjedésénél fogva a part menti területek ilyen jellegű, túlzott használata ellentmond a fenntartható fejlődésnek. Több figyelmet kell, hogy kapjon a partok és sekélyvizek természetes jellegének a megőrzése. Ennek az EU területén való tudatosítása megindult. Így például a franciaországi Camargue területen a tengerszint emelkedéséhez való alkalmazkodás azáltal valósul meg, hogy a tenger – ahol lehet – újra elfoglalhat olyan területeket, amelyekről korábban visszahúzódott. Az olaszországi Maremmában (toszkán partok) a kishajókikötőket vizsgálják abból a célból, hogy a hajók szárazföldön való áttelelésének kifejlesztése, valamint a kikötőhelyek elfoglalásának kifinomultabb kezelése révén csökkentsék ezen kikötők kiterjedését.

5. A part menti területek közlekedése

5.1 A tengerparti útszakaszokon gyakran fordulnak elő torlódások. Ez a helyzet bizonytalanság, szén-dioxid- és szennyezőanyag-kibocsátás, valamint gazdasági veszteség forrása. Az EU régóta szeretné e közúti szállítás egy részét áttérlni vasúti, vagy tengeri úton történő szállításra, mindeddig kézzelfogható eredmények nélkül. Néhány megfigyelt érdemes tenni:

- a természet- és környezetvédelmi mozgalmak nincsenek mindig összhangban, és túl gyakran ellenzik olyan infrastruktúrák létrehozását, amelyek alternatív közlekedési módok kifejlesztése révén csökkenthetnék a közúti forgalmat (például a kamionok Lyon és Torino közötti szállítására létesítendő vasútvonal blokádja, 2000-ben a Le Havre-i kikötő kiterjesztésének a kezdetektől való – immár hagyományossá vált – ellenzése, vagy például a Rajna-Rhône-csatorna létesítésének ellenzése Rotterdamban);
- az EU vasúti áru fuvarozásra vonatkozó fejlesztési politikája nehezen valósul meg az Európai Bizottság által hozott közelmúltbeli kezdeményezések (az áru fuvarozást előnyben részesítő hálózatról szóló 2007. évi közlemény és a 2009. évi, következő témában született rendelet: az európai vasúti hálózat a versenyképes áruszállítás érdekében) ellenére, mind „kulturális” okok – különösen az, hogy hagyományosan a személyszállító vonatok élveznek nagyobb prioritást –, mind a kereskedelmi kultúra hiányosságai miatt.

5.2 A nehézségek ellenére a közlekedés egy részének vasúti, vagy a tengeri útra való terelése tehermentesíthetné a part menti úthálózatokat. A kihívás a gazdasági, szociális fejlődésnek a környezetvédelemmel való összeegyeztetésében áll.

6. A fenntartható tengerparti idegenforgalom felé

6.1 Az idegenforgalmat a kelleténél gyakrabban ajánlják megoldásnak a nehézségekkel küzdő part menti területek számára. Ugyanakkor az idegenforgalmi szezon gyakran túl korlátozott ahhoz, hogy tényleges alternatívát nyújtson egy hanyatló gazdasági tevékenységgel szemben. Az idegenforgalom mint „csodaszer” a part menti területek túlhasznosításához vezethet, amely a környezetvédelem szempontjából visszafordíthatatlan, romboló következményekkel járna, mindemellett a gazdasági nehézségekre sem nyújt fenntartható megoldást. Ezen túlmenően az idegenforgalom túlhasznosításaként bekövetkező területrombolás hatására akár az idegenforgalomnak mint bevételi forrásnak az elvesztéséhez is vezethet. Egyértelmű, hogy fenntarthatóbb idegenforgalmat kell kialakítani. Születtek már bizonyos kezdeményezések mind a hatóságok, mind a nem kormányzati szervek oldaláról.

6.2 Franciaországban a part menti övezetek területrendezésére, védelmére és előtérbe helyezésére vonatkozó 1986-os törvényt a part menti övezetek ún. bebetonozására való válaszként szavazták meg. Célja a biológiai és ökológiai egyensúly védelme, a terület- és tájvédelem, valamint a víz közelségéhez kapcsolódó gazdasági tevékenységek (halászat, tengeri gazdálkodás, kikötői tevékenységek stb.) megőrzése és fejlesztése. E dokumentum középpontjában a part menti települések állnak, lényeges rendelkezései pedig arra kötelezik a városrendezés szereplőit, hogy védelmezzék a figyelemre méltó természetes élőhelyeket, és megtilt számukra minden olyan építkezést, amely a városi övezeten kívül és a parttól kevesebb, mint 100 méterre helyezkedne el. A törvény alkalmazásának több mint húsz évéből többnyire kedvező következtetéseket vonhatunk le. Az Európai Unió hatásköre nem terjed ki a part menti övezetek város- és területrendezésére, viszont megpróbálhatná a tagállamok közötti jogi és szabályozási bevált gyakorlatok cseréjét ösztönözni.

6.3 A francia Környezeti Nevelés Szövetsége 1985-ben létrehozta a „kék zászló” ökocímekét. Ma már Európának is van ökocímkeje, amely a part menti településekre és kikötőkre vonatkozik. Odaítélésének feltétele a környezeti nevelésre való oktatás, a biztonság, a tisztaság, a partokhoz közeli szolgáltatások, a hulladékkezelés, a vízgazdálkodás, a fürdővízminőség és szennyezésmenümentesítési kiadványok területére vonatkozó kritériumok teljesítése. A kishajókikötőkre speciális szempontok vonatkoznak. Ez a kezdeményezés ugyan egyértelműen az idegenforgalom fejlesztését célozza, ugyanakkor számos vitathatatlan előnnyel jár.

6.4 Az ökoturizmus és a felelősségteljes idegenforgalom Európa-szerte fejlődik, gyakran a helyi önkormányzatok ösztönzése mellett. A mezőgazdasági turizmus révén a part menti övezetek gazdálkodói kiegészíthetik jövedelmüket.

⁽¹⁾ <http://www.medam.org>.

7. Az európai halászati politika

7.1 A halászati politika irányítása az Európai Bizottság feladata. Az európai fenntartható halászati politika megkérdőjelezi ezen ágazat bizonyos gazdasági modelljeit, ami komoly gazdasági és szociális következményekkel jár. A fenntartható halászat kérdésének tárgyalásához komolyabb tudományos ismeretek szükségesek, csupán így lehet hosszú távon kezelni a halállományt. Erre vonatkozóan különbséget kell tenni a nemzetközi halászatra kijelölt területek és az európai hajózási térség között, tengeri régióról tengeri régióra, a támogatásokat ezzel egy időben ésszerűbben kell felhasználni, elsősorban a halállomány jobb kezeléséért érdeklődésben.

7.2 Ezenkívül különbséget kell tenni a hagyományos és a mélytengeri halászat között is. A hagyományos halászat esetében egy európai tengervédelmi térség hálózatának (Marine Protected Areas) kialakítása lehetővé tenné a part menti vizekben élő halfajok jobb kezelését, garantálva, hogy e területek halászatilag nem használt övezeteiben egyrészt természetesen megemelt halsűrűséget biztosítanak, másrészt pedig, hogy biztosítsák a halak normális ivararányát a zsengeivadékok és juvenilis halak megfelelő szóródása érdekében. Egyidejűleg hasznos lenne a „halászati társaságok” létrehozását ösztönözni (bizonyos országokban létező társaságokhoz, egyesületekhez, testületekhez, regionális konzultatív tanácsokhoz stb. hasonlóan) halászati vállalkozások között, a tudományos munkatársak aktív részvétele mellett, a jelenleg igazgatott övezetektől (kikötő közelében, egy település, vagy más adminisztratív vagy történelmi partszakaszok) eltérő területen található partközeli halászati övezetek megfelelőbb kezelése érdekében, egy ökológiailag homogénebb területen. Hálózatba lehetne szervezni ezeket a halászati társaságokat a tapasztalatok és bevált gyakorlatok cseréjének ösztönzése érdekében.

7.3 A hobbihorgászat kérdésével szintén foglalkozni kell, és mivel nem vonatkoznak rá korlátozások (a tengeri vizeken való hobbihorgászatra vonatkozó szabályozás a legtöbb országban gyenge) és gazdasági kötelezettségek (bizonyos hobbihorgászok által kifejlesztett eszközök nincsenek arányban a fogások értékével), aránya bizonyos fajokra negatív hatással lehet.

8. Part menti gazdasági tevékenységek

8.1 Európában mindenütt évszázadok során alakították ki a part menti tevékenységeket: kikötők, hajógyártás, halászat. Bár az EU kikötői között található a világ legfontosabb kikötői, a hajógyártásnak és a halászatnak komoly szerkezeti problémákkal kell szembenéznie.

8.2 A második világháború óta az európai hajógyáraknak az ázsiai hajógyárakkal kell versenyezniük. E verseny hatására az európai hajógyártás szerkezete átalakult és szakosodott. Mindaazonáltal bizonyos hajógyáraknak – például a lengyelországi gdanski, gdyniai és szczecini hajógyáraknak – komoly nehézségekkel kell szembenézniük. Ez a helyzet jelentős erőfeszítéseket

igényel a munkavállalók átsorolása és képzése területén, nem csupán Lengyelországban.

8.3 Európa ezenkívül a jachtgyártásban világszinten vezető helyet foglal el. A válság előtt ez az ágazat több mint 37 000 vállalkozást foglalt magába, amelyek több mint 270 000 alkalmazottat foglalkoztattak. Tevékenységüket a válság súlyosan érintette. E területen is megoldást kell találni a munkavállalók nehéz helyzetére. Az ágazat munkavállalói számára átsorolást és képzést kell nyújtani, fontos továbbá, hogy megőrizzük az európai iparnak ezt a kulcselemét.

8.4 Ahogy azt korábban említettük, a halállomány zsugorodása, bizonyos halászati módszerek alkalmazásának Unión belüli megtiltása (amely nem európai országokra ugyanakkor nem feltétlenül érvényes), valamint a túlhalászás olyan európai halászati politikát eredményeztek, amely súlyosan érinti ezt az átsorolási és képzési szükséglettel szembesülő ágazatot.

8.5 Az akvakultúra új tevékenység, amelynek célja a megnőtt halfogyasztási igény kielégítése. Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy ez a fajta munka nagymértékben különbözik a halásztól, és inkább az állattenyésztéshez áll közel. Ráadásul ez a tevékenység egészségügyi és környezeti óvintézkedéseket tesz szükségessé.

8.6 A part menti területek fenntartható fejlesztéséhez a fent vázolt földrajzi helyzethez kapcsolódó tevékenységek fenntartására van szükség. A part menti környezetet tiszteletben tartó gazdaság hasznos szempont e tevékenységek ösztönzésében. Az idegenforgalom ugyanakkor nem nyújthat választ valamennyi átsorolási nehézségre, már csak azért sem, mert bizonyos idegenforgalmi infrastrukturális projektek káros hatással lehetnek a part mentén található, még zöld területekre. Az EU-nak különös figyelmet kell szentelnie azon politikái gazdasági és szociális következményeinek, amelyek e különleges és sérülékeny gazdasági környezetre vonatkoznak.

9. A tengeri környezettel kapcsolatos tudatosság növelése

9.1 Az európai lakosság 40 %-a 136 000 km hosszú partszakaszra koncentrálódik, ahova az idegenforgalom legnagyobb része is irányul. E gazdag, ám a magas népsűrűség hatására sérülékennyé vált tengeri környezetet jobban meg kell ismerni. Egy valamennyi tengeri konfigurációra, és legalább az EU-t körülfogó öt tengerre és óceánra (Balti-tenger, Északi-tenger, Atlanti óceán, Földközi-tenger, Fekete-tenger) – például a tengeri környezeti stratégia alapján meghatározott régiókra és szubrégiókra – szabott, a figyelmet a tengeri környezetre felhívó program jobban megértetné és igazolná a tengeri környezet védelmére tett intézkedéseket, amelyek célja a szennyezés, a túlhalászat vagy a partoknak a mesterséges építmények hatására történő pusztulása ellen fellépni. Ezért nagyon fontos az iskolákon és a part menti területek kezeléséért felelős önkormányzatokon belül a jobb és célzottabb tájékoztatás ösztönzése.

10. Globális éghajlatváltozás és a vízszint emelkedése

10.1 Az éghajlatváltozás egyrészt a tengerszint általános emelkedését, másrészt pedig a rendkívüli és erőteljes éghajlati jelenségek (viharok, hurrikánok, orkánok stb.) sűrűbb előfordulását vonja maga után. Ennek következménye a néhány országban már most is érezhető tengerparti erózió, a tengerparti területek víz alá kerülése és a partvédelmi struktúrák megerősítése lesz. Ez a probléma meglehetősen eltérően érinti majd az egyes országokat és európai régiókat; valamint általánosan valamennyi part mentén fekvő városi övezetet, mindenekelőtt a kikötői és fürdőzési infrastruktúrák egészét. Néhány tagállam nagyszabású intézkedéseket hozott, mint például a Delta-terv, amelyet Hollandiában az 1953-as katasztrofális következményekkel járó árvíz után hoztak, vagy a Velence védelmére született Mózes-akció Olaszországban.

Közösségi iránymutatásokra van szükség ezeknek az előre jelzett és visszafordíthatatlan változásoknak a megfelelő követéséhez, figyelembe véve mindamellet a gazdasági és a környezeti érdekeket is.

10.2 Annak érdekében, hogy az EU szembe tudjon nézni az éghajlatváltozással és annak következményeivel, tevékenységének nem szabad megelőző intézkedésekre korlátozódnia, hanem tagállamokkal karöltve nagy kutatási és fejlesztési programokat is indítania kellene, eleget téve a kutatóközpontok közötti együttműködés és az eredmények megosztása elvének. Egy ilyen kezdeményezéssel be lehetne bizonyítani, hogy nemcsak hasznos, hanem szükséges is a szoros európai együttműködés kialakítása ezen a területen.

Kelt Brüsszelben, 2010. január 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI
